Citation:

Printed: Thu, 19 Nov 2026

Edge, Dexter, and Kris Steyaert. 2017. "A Dutch report on Mozart in London (addendum) (16 Feb 1765)." In: *Mozart: New Documents*, edited by Dexter Edge and David Black. First published 29 Aug 2017. [direct link]

A Dutch report on Mozart in London (addendum) (16 Feb 1765)

Dexter Edge and Kris Steyaert

***Nederlandsch Mengel-Nieuws, Vervattende al het aanmerkenswaardigste zoo binnen als buiten de Republicq voorgevallen, zédert de Maand July 1764, tot July 1765 [...]*, vol. 2, Amsterdam: 1765**

[portions not in the version in the *Oprechte Haerlemse Courant* of 16 Feb 1765 are given in blue]

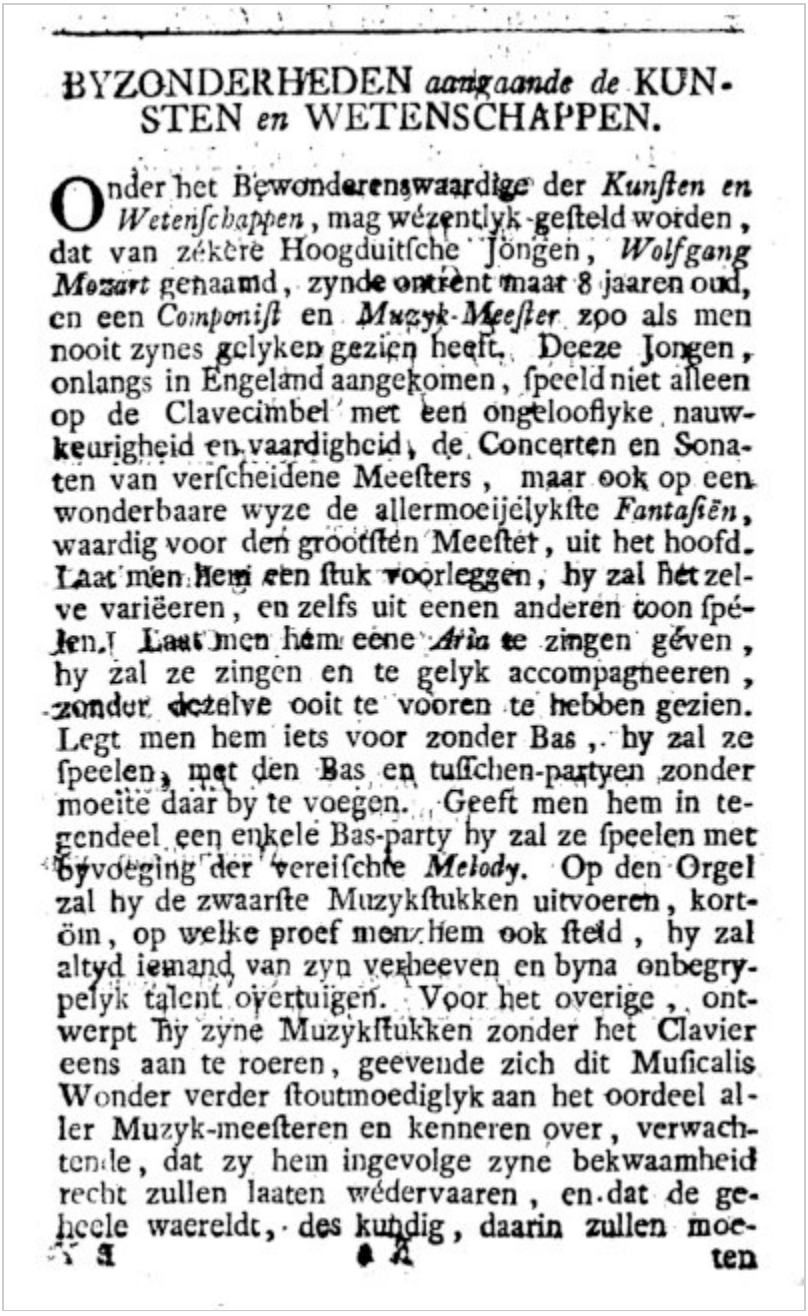
[224]

BYZONDERHEDEN *aangaande de* KUNSTEN en WETENSCHAPPEN.

Onder het Bewonderenswaardige der *Kunsten en Wetenschappen*, mag wézentlyk gesteld worden, dat van zékere Hoogduitsche Jongen, *Wolfgang Mozart* genaamd, zynde ontrent maar 8 jaaren oud, en een *Componist* en *Muzyk-Meester* zoo als men nooit zynes gelyken gezien heeft. Deeze Jongen, onlangs in Engeland aangekomen, speeld niet alleen op de Clavecimbel met een ongelooflyke nauwkeurigheid en vaardigheid, de Concerten en Sonaten van verscheidene Meesters, maar ook op een wonderbaare wyze de allermoeijelykste *Fantasiën*, waardig voor den grootsten Meester, uit het hoofd. Laat men hem een stuk voorleggen, hy zal het zelve variëeren, en zelfs uit eenen anderen toon spélen. Laat men hem eene *Arìa* te zingen géven, hy zal ze zingen en te gelyk accompagneeren, zonder dezelve ooit te vooren te hebben gezien. Legt men hem iets voor zonder Bas, hy zal ze speelen, met den Bas en tusschen-partyen zonder moeite daar by te voegen. Geeft men hem in tegendeel een enkele Bas-party hy zal ze speelen met byvoeging der vereischte *Melody*. Op den Orgel zal hy de zwaarste Muzykstukken uitvoeren, kortöm, op welke proef men hem ook steld, hy zal altyd iemand van zyn verheeven en byna onbegry-

Mozart: New Documents by Dexter Edge & David Black
is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License

pelyk talent overtuigen. Voor het overige, ontwerpt hy zyne Muzykstukken zonder het Clavier eens aan te roeren, geevende zich dit Musicalis Wonder verder stoutmoediglyk aan het oordeel aller Muzyk-meesteren en kenneren over, verwachtende, dat zy hem ingevolge zyne bekwaamheid recht zullen laaten wédervaaren, en dat de geheele waereldt, des kundig, daarin zullen moe-

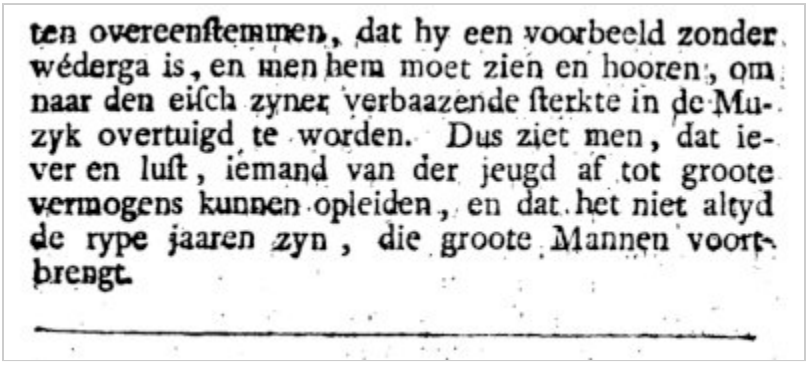
BYZONDERHEDEN *aangaande de* KUNSTEN *en* WETENSCHAPPEN.

Onder het Bewonderenswaardige der *Kunſten en Wetenſchappen*, mag wézentlyk gesteld worden, dat van zékere Hoogduitsche Jongen, *Wolfgang Mozart* genaamd, zynde ontrent maar 8 jaaren oud, en een *Componiſt* en *Muzyk-Meeſter* zoo als men nooit zynes gelyken gezien heeft. Deeze Jongen, onlangs in Engeland aangekomen, speeld niet alleen op de Clavecimbel met een ongeloofiyke nauwkeurigheid en vaardigheid, de Concerten en Sonaten van verscheidene Meesters, maar ook op een wonderbaare wyze de allermoeijélykſte *Fantaſiën*, waardig voor den groótſten Meeſter, uit het hoofd. Laat men hem een ſtuk voorleggen, hy zal het zelve variëeren, en zelfs uit eenen anderen toon spéIen. Laat men hém eene *Aria* te zingen géven, hy zal ze zingen en te gelyk accompagneeren, zonder dezelve ooit te vooren te hebben gezien. Legt men hem iets voor zonder Bas, hy zal ze ſpeelen, met den Bas en tuſſchen-partyen zonder moeite daar by te voegen. Geeft men hem in tegendeel een enkele Bas-party hy zal ze ſpeelen met bývoeging der vereiſchte *Melody*. Op den Orgel zal hy de zwaarſte Muzykſtukken uitvoeren, kortóm, op welke proef men hem ook ſtelt, hy zal altyd iemand van zyn verheeven en byna onbegrypelyk talent overtuigen. Voor het overige, ontwerpt hy zyne Muzykſtukken zonder het Clavier eens aan te roeren, geevende zich dit Muſicalis Wonder verder ſtoutmoediglyk aan het oordeel aller Muzyk-meeſteren en kenneren over, verwachtende, dat zy hem ingevolge zyne bekwaamheid recht zullen laaten wédervaaren, en dat de geheele waereldt, des kundig, daarin zullen moeten

A 4 A

[225]

ten overeenstemmen, dat hy een voorbeeld zonder wéderga is, en men hem moet zien en hooren, om naar den eisch zyner verbaazende sterkte in de Muzyk overtuigd te worden. Dus ziet men, dat iever en lust, iemand van der jeugd af tot groote vermogens kunnen opleiden, en dat het niet altyd de rype jaaren zyn, die groote Mannen voortbrengt.

ten overeenſtemmen, dat hy een voorbeeld zonder wéderga is, en men hem moet zien en hooren, om naar den eiſch zyner verbaazende ſterkte in de Muzyk overtuigd te worden. Dus ziet men, dat iever en luſt, iemand van der jeugd af tot groote vermogens kunnen opleiden, en dat het niet altyd de rype jaaren zyn, die groote Mannen voortbrengt.

[translation:]

Noteworthy in the Arts and Sciences

Among the wonders of the *arts and sciences* may surely be placed the case of a certain High German boy named *Wolfgang Mozart*, who is only around 8 years old and is a *composer* and *master of music* the like of which no one has ever seen. This boy, who recently arrived in England, not only plays by heart on the harpsichord with incredible precision and skill the concertos and sonatas of various masters, but also improvises in a wonderful way the most difficult *Fantasias*, worthy of the greatest masters. If one presents him with a piece, he will vary it and even play it in another key. If one presents him with an *aria* to sing, he will do so while simultaneously playing an accompaniment, without having seen it beforehand. If one gives him something without a bass, he will play it, adding bass and middle voices without effort. If, on the contrary, one gives him a simple bass part, he will play it while adding the required *melody*. He will execute the most demanding compositions on the organ; in short, no matter how he is put to the test, people always become convinced of his superior

and almost incomprehensible talent. In addition, he composes his pieces without touching the keyboard; this musical wonder submits himself boldly to the judgment of all masters of music and connoisseurs, expecting them to do him justice on account of his abilities, and the whole world, thus informed, to agree that he is an example without equal, and that one has to see and hear him in order to be properly convinced of his astonishing prowess in music. Thus one sees that diligence and desire are capable of raising someone from childhood to great ability and that it is not always the mature years that bring forth great men.

Commentary

This article from the second volume of *Nederlandsch Mengel-Nieuws* is a variant of one printed in the *Oprechte Haerlemse Courant* on 16 Feb 1765 (*Dokumente*, 41–42, Dutch original 512). When the article appeared in the Haarlem paper, the Mozarts were still in England; by the time the variant version appeared in the *Nederlandsch Mengel-Nieuws* in the second half of 1765, they had probably returned to the continent; they arrived in Calais from Dover on 1 Aug.

The version of the article in the *Nederlandsch Mengel-Nieuws* omits a sentence about Wolfgang playing before the King and Queen of England (see the corrected transcription from the *Oprechte Haerlemse Courant* in the *Notes* below), instead saying merely that the Mozarts had "recently arrived in England." This bit of "news" was considerably out of date by that point, as they had arrived in England in April of the previous year and were probably no longer in England by the time the second volume of the *Nederlandsch Mengel-Nieuws* appeared (the title of the volume states that it is reporting news "until" July 1765). The version of the article in the *Nederlandsch Mengel-Nieuws* also omits a reference to Wolfgang playing fugues ("Fougue") on the organ. On the other hand, the version in the *Nederlandsch Mengel-Nieuws* adds a new introductory sentence referring to the section of the book in which it appears (news of the arts and sciences), and a new closing sentence providing an anodyne moral: "Dus ziet men, dat iever en lust, iemand van der jeugd af tot groote vermogens kunnen opleiden, en dat het niet altyd de rype jaaren zyn, die groote Mannen voortbrengt" ("Thus one sees that diligence and desire are capable of raising someone from childhood to great ability and that it is not always the mature years that bring forth great men").

Notes (⇧)

Deutsch's transcription (*Dokumente*, 512) of the original Dutch from the *Oprechte Haerlemse Courant* on 16 Feb 1765 (on *Delpher*) contains several errors. The corrected transcription is:

***Oprechte Haerlemse Courant*, no. 7, Sat, 16 Feb 1765**

[corrections are in red; passages omitted from the version in *Nederlandsche Mengel-Nieuws* are in blue]

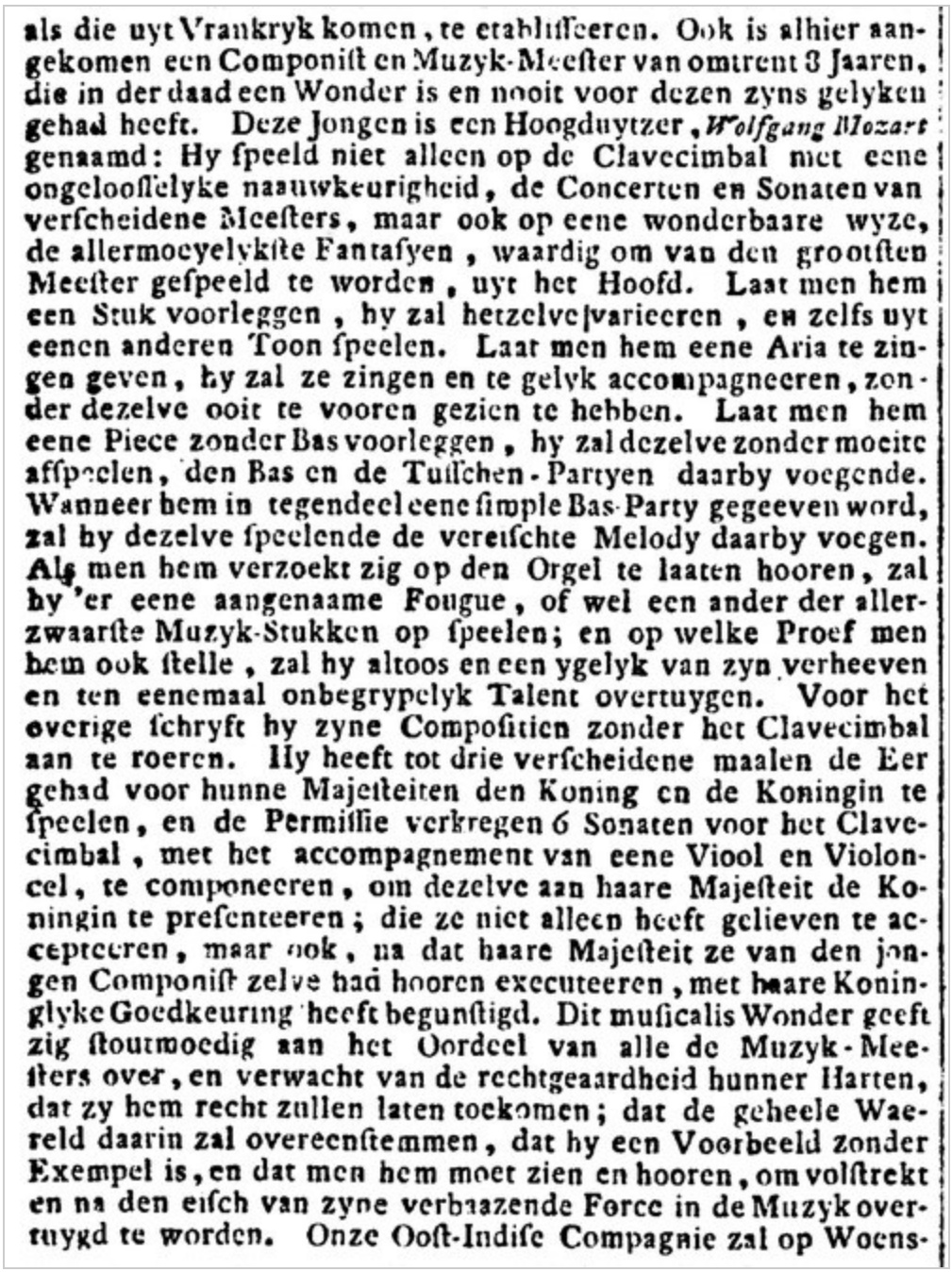
[1]

GROOT-BRITANNIEN.

LONDEN den 8 February. *[...]*

[...] Ook is alhier aangekomen een Componist en Muzyk-Meester van omtrent 8 Jaaren, die in der daad een Wonder is en nooit voor dezen zyns gelyken gehad heeft. Deze Jongen is een Hoogduytzer, Wolfgang Mozart genaamd: Hy speeld niet alleen op de Clavecimbal met eene ongelooffelyke naauwkeurigheid, de Concerten en Sonaten van verscheidene Meesters, maar ook op eene wonderbaare wyze, de allermoeyelykste Fantasyen, waardig om van den grootsten Meester gespeeld te worden, uyt het Hoofd. Laat men hem een Stuk voorleggen, hy zal hetzelve varieeren, en zelfs uyt eenen anderen Toon speelen. Laat men hem eene Aria te zingen geven, hy zal ze zingen en te gelyk accompagneeren, zonder dezelve ooit te vooren gezien te hebben. Laat men hem eene Piece zonder Bas voorleggen, hy zal dezelve zonder moeite afspeelen, den Bas en de Tusschen-Partyen daarby voegende. Wanneer hem in tegendeel eene simple Bas-Party gegeeven word, zal hy dezelve speelende de vereischte Melody daarby voegen. Als men hem verzoekt zig op den Orgel te laaten hooren, zal hy 'er eene aangenaame Fougue, of wel een ander der allerzwaarste Muzyk-Stukken op speelen; en op welke Proef men hem ook stelle, zal hy altoos en een ygelyk van zyn verheeven en ten eenemaal onbegrypelyk Talent overtuygen. Voor het overige schryft hy zyne Compositien zonder het Clavecimbal aan te roeren. Hy heeft tot drie verscheidene maalen de Eer gehad voor hunne Majesteiten den Koning en de Koningin te speelen, en de Permissie verkregen 6 Sonaten voor het Clavecimbal, met het accompagnement van eene Viool en Violoncel, te componeeren, om dezelve aan haare Majesteit de Koningin te presenteeren; die ze niet alleen heeft gelieven te ac-

cepteeren, maar ook, na dat haare Majesteit ze van den jongen Componist zelve had hooren executeeren, met haare Koninglyke Goedkeuring heeft begunstigd. Dit musicalis Wonder geeft zig stoutmoedig aan het Oordeel van alle de Muzyk-Meesters over, en verwacht van de rechtgeaardheid hunner Harten, dat zy hem recht zullen laten toekomen; dat de geheele Waereld daarin zal overeenstemmen, dat hy een Voorbeeld zonder Exempel is, en dat men hem moet zien en hooren, om volstrekt en na den eisch van zyne verbaazende Force in de Muzyk overtuygd te worden. *[...]*

als die uyt Vrankryk komen, te etabliſſeeren. Ook is alhier aangekomen een Componiſt en Muzyk-Meeſter van omtrent 8 Jaaren, die in der daad een Wonder is en nooit voor dezen zyns gelyken gehad heeft. Deze Jongen is een Hoogduytzer, *Wolfgang Mozart* genaamd: Hy ſpeeld niet alleen op de Clavecimbal met eene ongelooflelyke naauwkeurigheid, de Concerten en Sonaten van verſcheidene Meeſters, maar ook op eene wonderbaare wyze, de allermoeyelykſte Fantaſyen, waardig om van den grootſten Meeſter geſpeeld te worden, uyt het Hoofd. Laat men hem een Stuk voorleggen, hy zal hetzelve varieeren, en zelfs uyt eenen anderen Toon ſpeelen. Laat men hem eene Aria te zingen geven, hy zal ze zingen en te gelyk accompagneeren, zonder dezelve ooit te vooren gezien te hebben. Laat men hem eene Piece zonder Bas voorleggen, hy zal dezelve zonder moeite afſpeelen, den Bas en de Tuſſchen-Partyen daarby voegende. Wanneer hem in tegendeel eene ſimple Bas-Party gegeeven word, zal hy dezelve ſpeelende de vereiſchte Melody daarby voegen. Als men hem verzoekt zig op den Orgel te laaten hooren, zal hy 'er eene aangenaame Fougue, of wel een ander der allerzwaarſte Muzyk-Stukken op ſpeelen; en op welke Proef men hem ook ſtelle, zal hy altoos en een ygelyk van zyn verheeven en ten eenemaal onbegrypelyk Talent overtuygen. Voor het overige ſchryft hy zyne Compoſitien zonder het Clavecimbal aan te roeren. Hy heeft tot drie verſcheidene maalen de Eer gehad voor hunne Majeſteiten den Koning en de Koningin te ſpeelen, en de Permiſſie verkregen 6 Sonaten voor het Clavecimbal, met het accompagnement van eene Viool en Violoncel, te componeeren, om dezelve aan haare Majeſteit de Koningin te preſenteeren; die ze niet alleen heeft gelieven te accepteeren, maar ook, na dat haare Majeſteit ze van den jongen Componiſt zelve had hooren executeeren, met haare Koninglyke Goedkeuring heeft begunſtigd. Dit muſicalis Wonder geeft zig ſtoutmoedig aan het Oordeel van alle de Muzyk-Meeſters over, en verwacht van de rechtgeaardheid hunner Harten, dat zy hem recht zullen laten toekomen; dat de geheele Waereld daarin zal overeenſtemmen, dat hy een Voorbeeld zonder Exempel is, en dat men hem moet zien en hooren, om volſtrekt en na den eiſch van zyne verbaazende Force in de Muzyk overtuygd te worden. Onze Ooſt-Indiſe Compagnie zal op Woens-

Deutsch also (presumably accidentally) omitted from his German translation of this passage the phrase "om dezelve aan haare Majesteit de Koningin te presenteeren," thereby slightly altering the implication. The original passage is:

> Hy heeft tot drie verscheidene maalen de Eer gehad voor hunne Majesteiten den Koning en de Koningin te speelen, en de Permissie verkregen 6 Sonaten voor het Clavecimbal, met het accompagnement van eene Viool en Violoncel, te componeeren, om dezelve aan haare Majesteit de Koningin te presenteeren *[...]*

Deutsch's translation (omitting the phrase in red) is:

> Er hat bei drei Gelegenheiten die Ehre gehabt, vor Ihren Majestäten, dem König und der Königin, zu spielen, und er hat die Erlaubnis bekommen, sechs Sonaten für das Cembalo, mit Begleitung der Violine und des Violoncells, für Ihre Majestät die Königin zu schreiben *[...]* [*Dokumente*, 42]

This translation says that Mozart received permission to write six sonatas for the Queen. But the original Dutch text actually says that Mozart was given permission (by whom is not specified) to compose six sonatas to "present" to the Queen (that is, to dedicate to her). A more accurate German translation would be:

> Er hat bei drei Gelegenheiten die Ehre gehabt, vor Ihren Majestäten, dem König und der Königin, zu spielen, und die Erlaubnis bekommen, sechs Sonaten für das Cembalo mit Begleitung der Violine und des Violoncells zu komponieren, um dieselbe Ihrer Majestät der Königin zu präsentieren *[...]*

Deutsch's omission and slight misconstrual is taken over into the English edition of *Dokumente*. An English rendition restoring the missing phrase would be:

> On three occasions he had the honor to play before Their Majesties the King and Queen, and received permission to compose six sonatas for harpsichord with the accompaniment of violin and violoncello, in order to present these to Her Majesty the Queen *[...]*

The works referred to here are the sonatas (sometimes also called "trios") K. 10–15, which were indeed published with a dedication to Queen Charlotte, the wife of King George III (for facsimiles of the title page and dedication, see Haberkamp 1986, ii:8–10). In a letter to Lorenz Hagenauer dated 27 Nov 1764, Leopold Mozart mentions that the Queen herself had requested that the sonatas be dedicated to her (*Briefe*, i:170).

The translation of "uit het hoofd" (in both versions of the article discussed here) is somewhat problematic. "Uit het hoofd" is usually translated into English as "by heart," implying "by memory." But in the articles in the *Oprechte Haerlemse Courant* and the *Nederlandsch Mengel-Nieuws*, the references to "fantasias" ("Fantasyen," "Fantasiën") strongly imply (in an eighteenth-century context) that Mozart was *improvising* free fantasias, in which case it would not make sense to say he was playing them "by heart." (The implication that 9-year-old Mozart—the utch texts incorrectly say that he was 8—was improvising free fantasias in his performances seems not to have received a great deal of attention in the Mozart literature.)

In fact, "uit het hoofd" can have a somewhat more flexible meaning in Dutch than "by heart" has in English. (See the comprehensive entry on the word "hoofd," with examples of usage, in the *Woordenboek der Nederlandsche Taal*.) "Hoofd" literally means "head," and the phrase "uit het hoofd" literally means "out of the head." In Dutch this usually implies "by memory," but it can also, depending on the context, imply that someone is "making it up." The syntax of the original Dutch is also somewhat ambiguous, and

the phrase "uit het hoofd" seems to be intended to modify both preceding phrases, the one referring to concertos and sonatas, and the one referring to fantasias:

> Deeze Jongen, onlangs in Engeland aangekomen, speeld niet alleen op de Clavecimbel met een ongelooflyke nauwkeurigheid en vaardigheid, de Concerten en Sonaten van verscheidene Meesters, maar ook op een wonderbaare wyze de allermoeijelykste Fantasiën, waardig voor den grootsten Meester, uit het hoofd. [from the version in the *Nederlandsch Mengel-Nieuws*]

Because in Dutch it is possible for "uit het hoofd" to have slightly different implications for the first and second phrases, we have chosen to translate the passage accordingly:

> This boy, who recently arrived in England, not only plays by heart on the harpsichord with incredible precision and skill the concertos and sonatas of various masters, but also improvises in a wonderful way the most difficult Fantasias, worthy of the greatest masters.

On the *Oprechte Haerlemse Courant*, see the *Notes* to our entry for 28 Feb 1765.

Bibliography (⇧)

Haberkamp, Gertraut. 1986. *Die Erstdrucke der Werke von Wolfgang Amadeus Mozart*. 2 vols. Musikbibliographische Arbeiten, edited by Rudolf Elvers, vol. 10. Tutzing: Hans Schneider.

Credit: DE & Kris Steyaert

Authors: Dexter Edge, Kris Steyaert

Link(s): Google Books

Search Term: mozart

Source Library: Koninklijke Bibliotheek, The Hague, KW 3102 G 25

Categories: Addenda, Corrigenda

First Published: Tue, 29 Aug 2017

Citation:

> Edge, Dexter, and Kris Steyaert. 2017. "A Dutch report on Mozart in London (addendum) (16 Feb 1765)." In: *Mozart: New Documents*, edited by Dexter Edge and David Black. First published 29 Aug 2017. [direct link]